

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY Departament Badań Społecznych i Warunków Życia

Informacja sygnałna

WYNIKI BADAŃ GUS

Ubóstwo w Polsce w 2012 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych)

W niniejszej notatce prezentujemy informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2012 roku, oszacowane na podstawie badania budżetu gospodarstw domowych. Podobnie jak w latach poprzednich, przedstawiamy dane z uwzględnieniem różnych granic ubóstwa, najwięcej uwagi poświęcając analizie zasięgu ubóstwa skrajnego. Integralną część notatki stanowią uwagi metodologiczne (Aneks 1). Zawierają one podstawowe informacje dotyczące przyjętych zasad pomiaru ubóstwa, których znajomość jest niezbędna dla właściwej interpretacji prezentowanych danych.

Zasięg ubóstwa ekonomicznego

Z badania budżetów gospodarstw domowych wynika, że rok 2012 nie przyniósł, w stosunku do 2011 roku, radykalnych zmian w sytuacji materialnej ogółu gospodarstw domowych. Utrzymała się co prawda zaobserwowana w 2011 roku tendencja spadkowa realnej wartości dochodów i wydatków gospodarstw domowych, ale spadek ten był niższy niż w 2011 roku i wyniósł w przypadku dochodów gospodarstw domowych - 0,2% a w przypadku wydatków - 0,8%. Skala zmian zarówno dochodów jak i wydatków zależała od grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych.¹ Znalazło to odzwierciedlenie w obliczanych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych wskaźnikach zagrożenia ubóstwem ekonomicznym.

¹ Szerzej zob.: Sytuacja gospodarstw domowych w 2012 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych, informacja sygnałna na konferencję prasową GUS w dn.29.05.2013 r.

W 2012 roku nie odnotowano zmian w zasięgu ubóstwa skrajnego. Odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (tzn. poniżej poziomu minimum egzystencji) wynosił zarówno w 2011, jak i 2012 roku 6,7%.

Na nieco niższym poziomie niż w poprzednim roku kształtowała się wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem relatywnym (pokazującego odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych). W 2012 roku odsetek osób zagrożonych ubóstwem relatywnym wyniósł 16% i był niższy o 0,7 punktu procentowego od wskaźnika zanotowanego rok wcześniej².

Poniżej tzw. ustawowej granicy ubóstwa żyło w 2012 r. 7% osób (wzrost o 0,5 punktu procentowego). Podana wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem została obliczona z uwzględnieniem 2 obowiązujących w 2012 r. progów interwencji socjalnej przyjmowanych za granicę ubóstwa ustawowego – niższego progu obowiązującego w pierwszych trzech kwartałach 2012 r. oraz progów zwaloryzowanego po 6 latach, który stanowi kryterium przyznania pomocy społecznej od 1 października 2012 r. W przypadku, gdyby stopa ubóstwa ustawowego dla całego roku 2012 liczona była według progów wprowadzonego w IV kwartale, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej ustawowej granicy ubóstwa wyniósłby nie 7%, a ok. 13%³.

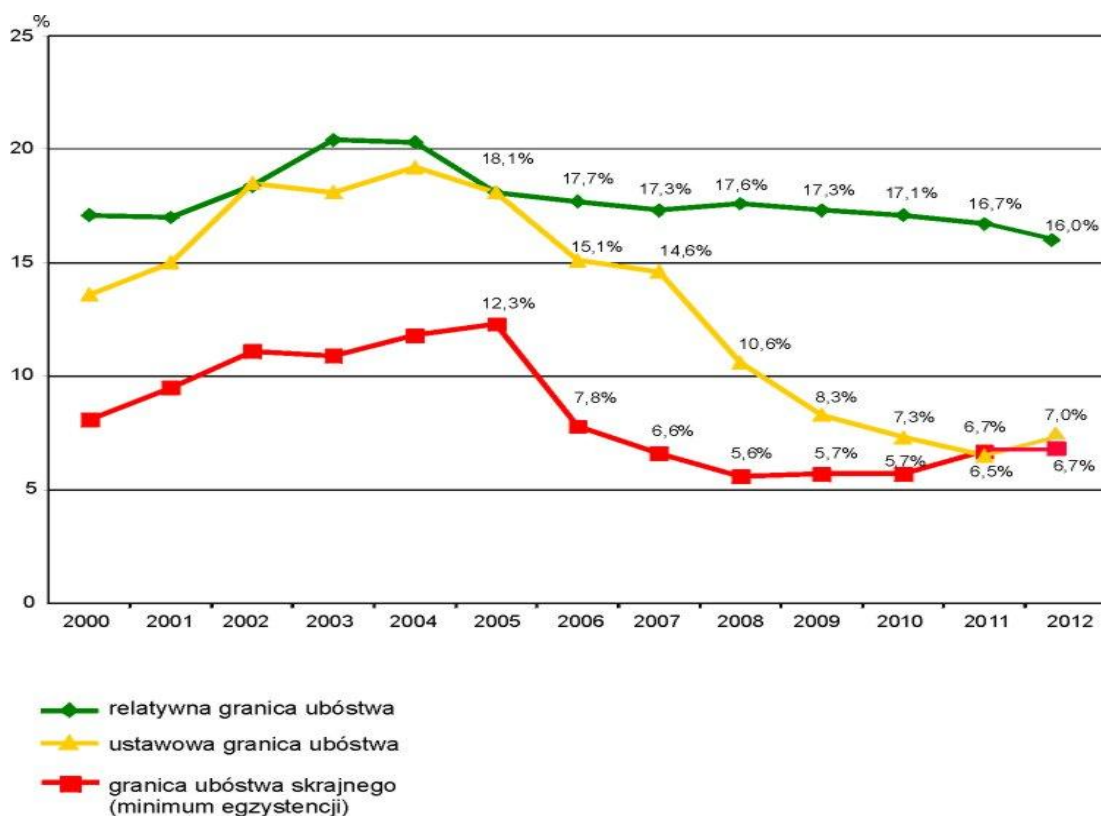
Pomimo tego, że w 2012 r. ogólne wskaźniki zagrożenia ubóstwem ekonomicznym były na zbliżonym poziomie, jak w roku poprzednim, to odnotowano jednak pewne zmiany w przypadku niektórych grup ludności. Do najbardziej zauważalnych należy zaliczyć, (zaobserwowany niezależnie od przyjętej granicy ubóstwa) wzrost zagrożenia ubóstwem wśród rodzin z co najmniej 4 dziećmi, oraz wśród rodzin niepełnych a także w gospodarstwach domowych z dziećmi niepełnosprawnymi oraz spadek zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach rolników⁴. Należy jednak pamiętać o niskiej wartości dochodów rolników w bazowym roku 2011 i o dużej skali wahań dochodów rolników pomiędzy kolejnymi latami.

² Realna wartość relatywnej granicy ubóstwa nieznacznie spadła, tak jak i realna wartość dochodów.

³ Podobnie jak w roku 2011 dla granicy ubóstwa urealnionej wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług.

⁴ Była to jedyna społeczno-ekonomiczna grupa gospodarstw domowych w której odnotowano w 2012 zarówno wzrost realnej wartości dochodów jak i wydatków. Należy jednak pamiętać o tym, że ta grupa gospodarstw charakteryzuje się nadal wysokimi wskaźnikami zagrożenia ubóstwem, przewyższającymi znacznie wartości średnie dla ogółu gospodarstw domowych.

Wykres 1. Zagrożenie ubóstwem w Polsce w latach 2000 – 2012
(według przyjętych w danym roku granic ubóstwa).

Zróznicowanie zasięgu ubóstwa skrajnego

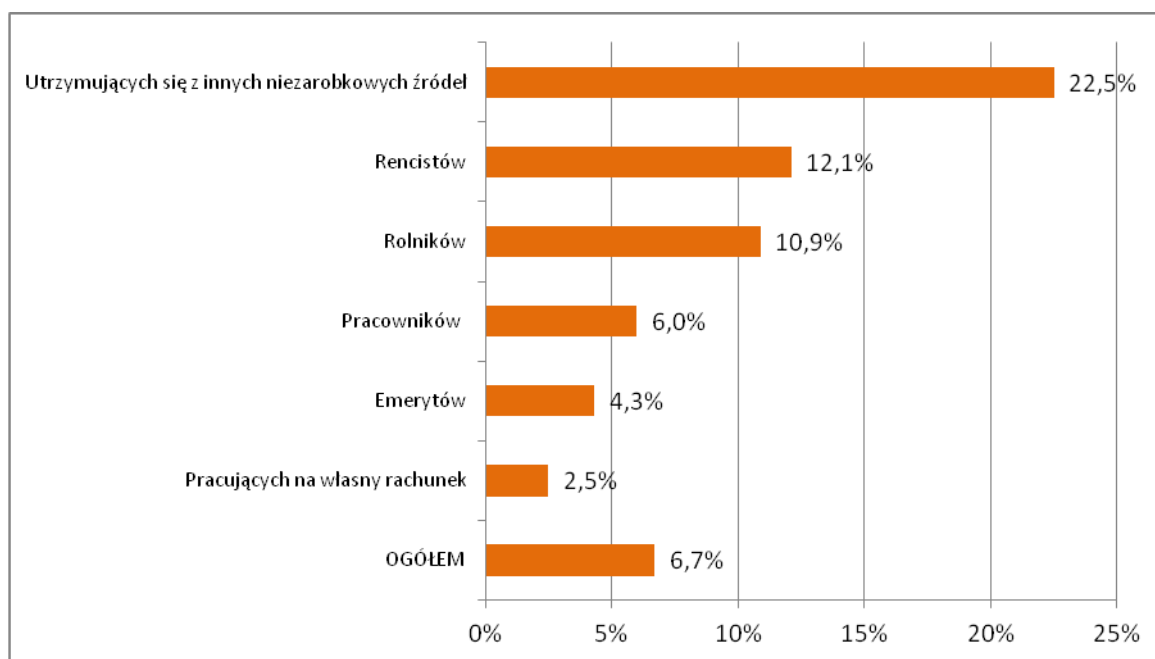
Przyjęcie za granicę ubóstwa poziomu minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, zwanego również minimum biologicznym, pozwala ocenić rozmiar ubóstwa skrajnego oraz wskazać te grupy ludności, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej i powinny być przedmiotem szczególnego zainteresowania polityki społecznej oraz adresatem pomocy społecznej. W koszyku minimum egzystencji uwzględnione są bowiem wyłącznie wydatki związane z zaspokojeniem najniezbędniejszych potrzeb egzystencjonalnych. Dotyczy to przede wszystkim wydatków wystarczających na skromne wyżywienie oraz utrzymanie bardzo małego mieszkania. W skali całego kraju zagrożonych skrajnym ubóstwem było 6,7% osób.

Źródła utrzymania a zagrożenie ubóstwem skrajnym

Zasięg ubóstwa skrajnego jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów.

W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. niezarobkowych źródeł (ok. 23%), w tym przede wszystkim gospodarstwa, których podstawę stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury (stopa ubóstwa skrajnego na poziomie ok. 30%). Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo byli członkowie gospodarstw domowych rolników oraz gospodarstw utrzymujących się głównie z rent (po ok. 11-12% osób w sferze ubóstwa skrajnego).

Wykres 2. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2012 r. wg grup społeczno-ekonomicznych – odsetek osób w gospodarstwach domowych

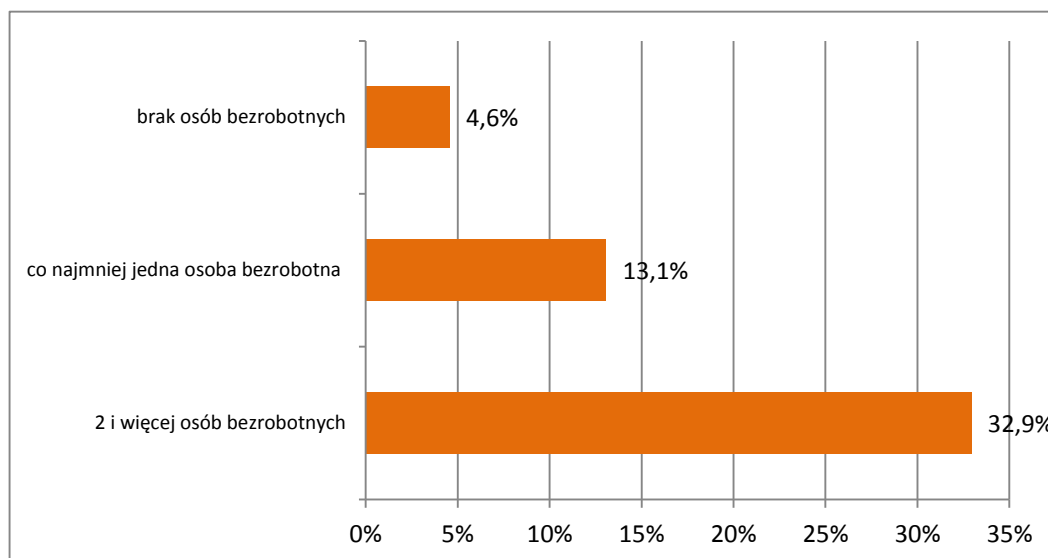
Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy. Dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. W gospodarstwach, których główny strumień dochodów pochodził z pracy najemnej na stanowisku robotniczym, stopa ubóstwa skrajnego kształtowała się na poziomie 9,5% (wobec ok. 2% wśród osób w gospodarstwach domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej na stanowiskach nierobotniczych).

Bezrobocie a zagrożenie ubóstwem skrajnym

Bezrobocie stanowi jeden z najważniejszych czynników wpływających na zasięg ubóstwa skrajnego. W 2012 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna zagrożonych ubóstwem skrajnym było ok. 13% osób,

a w przypadku gospodarstw gdzie bezrobotne były przynajmniej 2 osoby – stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

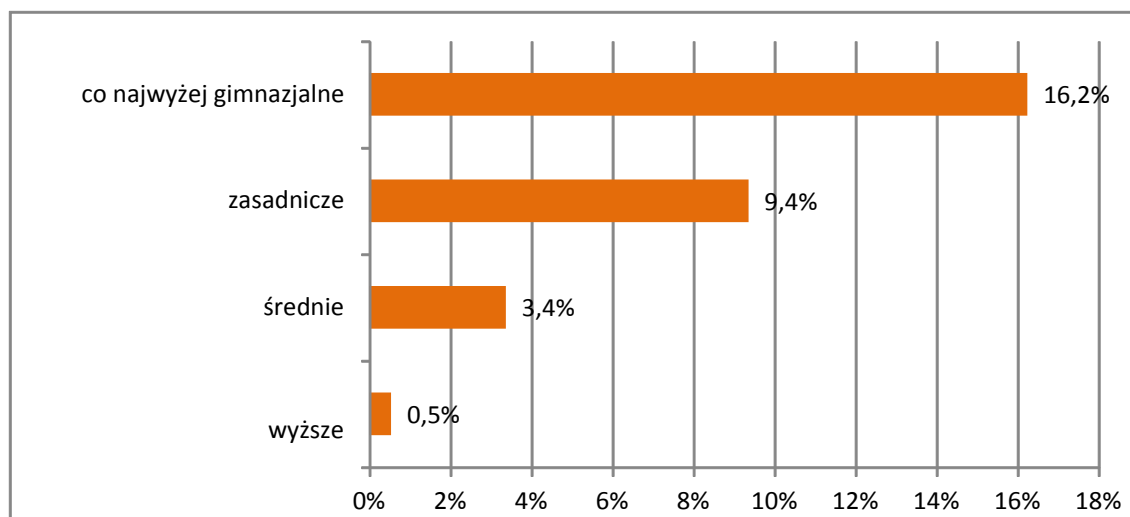
Wykres 3. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2012 r. wg liczby osób bezrobotnych w gospodarstwie – odsetek osób w gospodarstwach domowych.

Wykształcenie a zagrożenie ubóstwem skrajnym

Niski poziom wykształcenia jest bardzo istotnym czynnikiem zwiększającym ryzyko popadnięcia w ubóstwo. Wyższe wykształcenie prawie całkowicie odsuwa zagrożenie ubóstwem skrajnym (stopa ubóstwa skrajnego poniżej 1%). Dla porównania, w gospodarstwach domowych, w których osoba odniesienia legitymowała się wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji wyniósł w 2012 r. ok. 16%.

Wykres 4. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2012 r. wg wykształcenia osoby odniesienia – odsetek osób w gospodarstwach domowych.

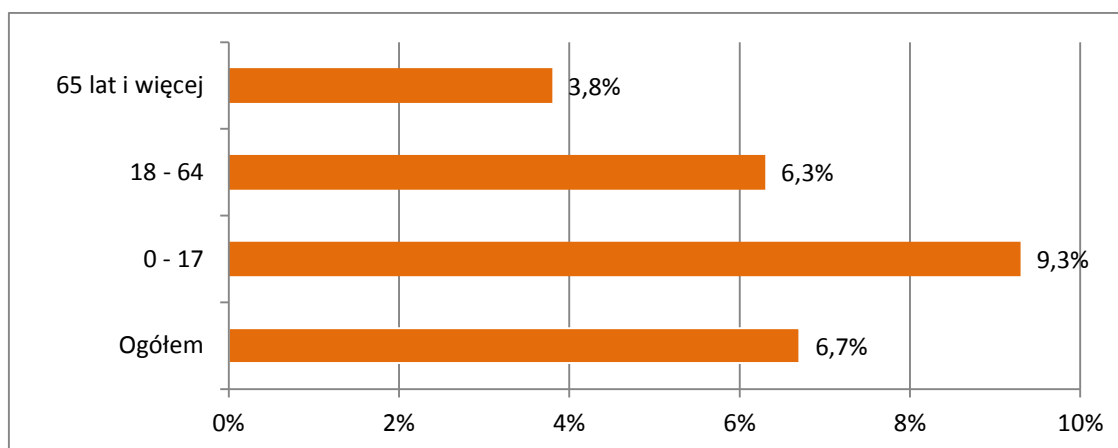

Wiek a zagrożenie ubóstwem skrajnym

W Polsce częściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci. W 2012 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wśród dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł ok. 9% (podobnie jak w roku poprzednim), a osoby w tym wieku stanowiły prawie jedną trzecią populacji zagrożonej ubóstwem skrajnym podczas gdy w populacji ogółem do tej grupy wiekowej należała mniej więcej co piąta osoba.

Pomimo, że ubóstwo w Polsce dotyka częściej ludzi młodych, to nie można nie zwrócić uwagi na bardzo trudną sytuację części osób starszych. Ze względu na swój wiek i stan zdrowia osoby starsze mają ograniczone możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej. Często są samotne, co pogłębia ich problemy finansowe. Nie zawsze też mogą liczyć na pomoc rodziny. Nawet jeśli mieszkają wspólnie z dziećmi, to w sytuacji bezrobocia często zdarza się, że ich świadczenia emerytalne są jedynym regularnym źródłem dochodów wielopokoleniowej rodziny. W 2012 r. prawie co 25 osoba (ok. 4%) w wieku co najmniej 65 lat żyła w gospodarstwach domowych o wydatkach niższych od minimum egzystencji. Podobnie jak w roku poprzednim osoby powyżej 65. roku życia stanowiły ponad 7% wśród osób zagrożonych ubóstwem skrajnym, podczas gdy w populacji ogółem do tej grupy wiekowej należała mniej więcej co siódma osoba.

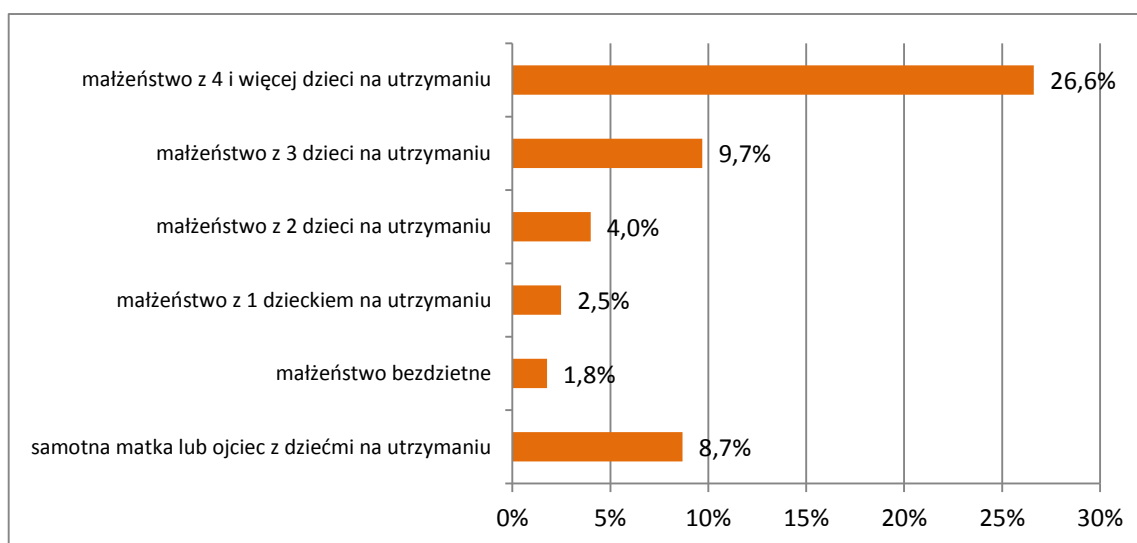
Wykres 5. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym wg grup wiekowych – odsetek osób w gospodarstwach domowych

Rodziny wielodzietne i niepełne a ubóstwo skrajne

Rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym. W 2012 r. poniżej minimum egzystencji żyło ok. 27% osób w gospodarstwach małżeństw z 4 i większą liczbą dzieci. Osoby tworzące rodziny niepełne były we względnie lepszej sytuacji. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych wyniósł ok. 9%.

Wykres 6. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wg typu gospodarstwa domowego
– odsetek osób w gospodarstwach domowych.

Niepełnosprawność a zagrożenie ubóstwem skrajnym

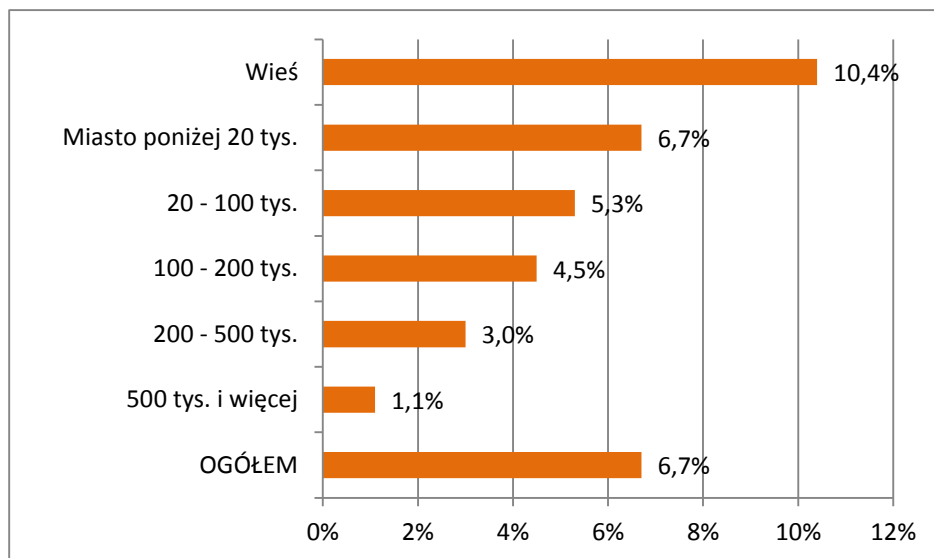
Obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem. Stopa ubóstwa skrajnego wśród osób w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną wyniosła ok. 10% (w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych – ok. 6%). W najtrudniejszej sytuacji były rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi (12% osób skrajnie ubogich).

Miejsce zamieszkania a zagrożenie ubóstwem skrajnym

Podobnie jak w poprzednich latach, zagrożenie ubóstwem w znacznie większym stopniu dotyczy mieszkańców wsi niż ośrodków miejskich. Różnica ta jest szczególnie wyraźna, gdy sytuację na wsi porównuje się z sytuacją w największych miastach (500 tys. i więcej). W skrajnym ubóstwie żyło w 2012 roku ponad 4% mieszkańców miast (od ok. 1% w największych miastach, do prawie 7% w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców). Na wsi odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji wyniósł ponad 10%. W konsekwencji

mieszkańcy wsi stanowili ok. 60% osób żyjących poniżej granicy ubóstwa skrajnego, podczas gdy udział ludności wiejskiej wśród ogółu ludności Polski wynosił mniej niż 40%.

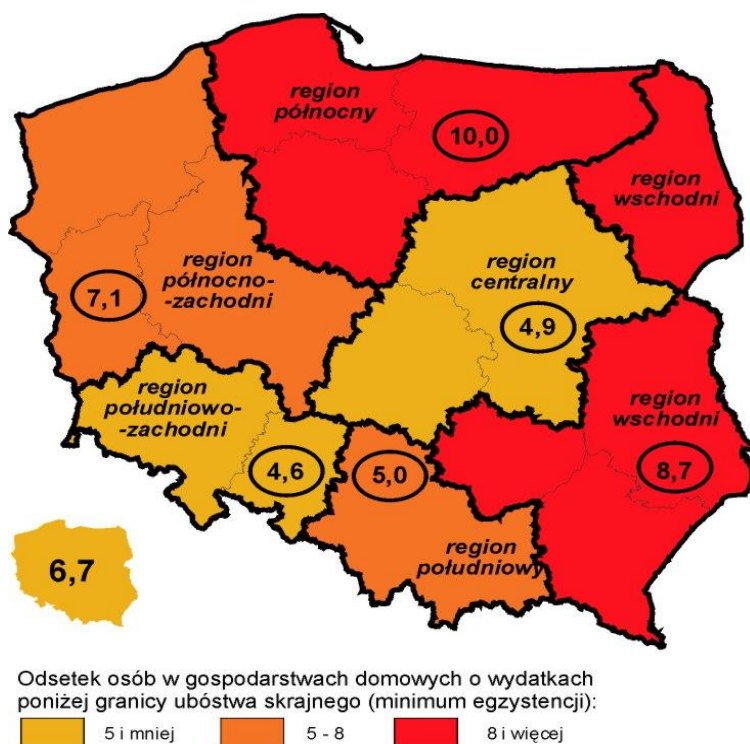
Wykres 7. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wg klasy miejsca zamieszkania – odsetek osób w gospodarstwach domowych.

Zróżnicowanie regionalne a zagrożenie ubóstwem skrajnym

Najbardziej zagrożeni ubóstwem skrajnym byli mieszkańcy regionu północnego oraz wschodniego. Sytuacja w tych regionach była jednak wewnętrznie istotnie zróżnicowana.

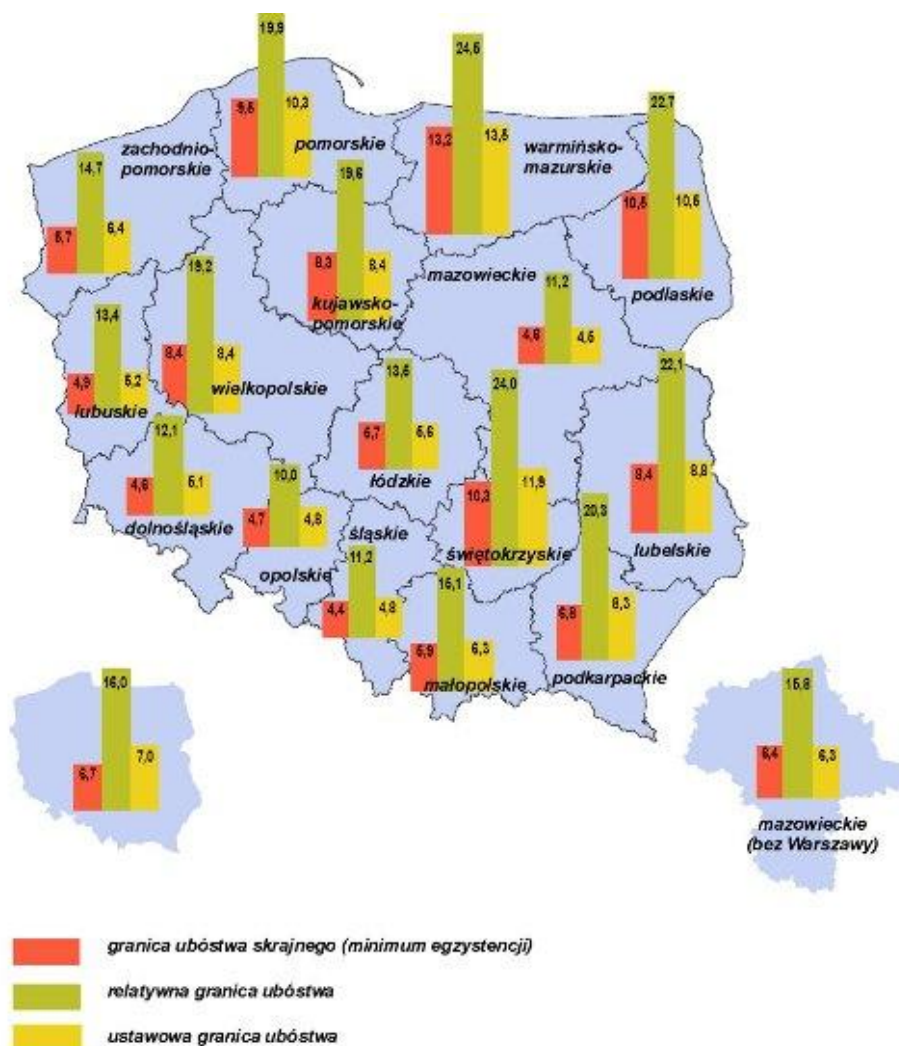
Mapa 1. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2012 roku wg regionów.

W ujęciu wojewódzkim – w 2012 r. stopa ubóstwa skrajnego przybierała wartości od ok. 4% do ok. 13%. Ubóstwem skrajnym w największym stopniu (powyżej 10%) zagrożeni byli mieszkańcy województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego oraz świętokrzyskiego. Do województw w najmniejszym stopniu zagrożonych ubóstwem skrajnym zaliczały się województwa południowe: śląskie, opolskie, dolnośląskie oraz województwa: lubuskie i mazowieckie (poniżej 5%).

Należy podkreślić, że wartości wskaźników zagrożenia ubóstwem obliczone dla województwa mazowieckiego z wyłączeniem Warszawy wskazują na stosunkowo dużą różnicę między stolicą a resztą województwa.⁵

Mapa 2. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem skrajnym w 2012 roku, wg województw.

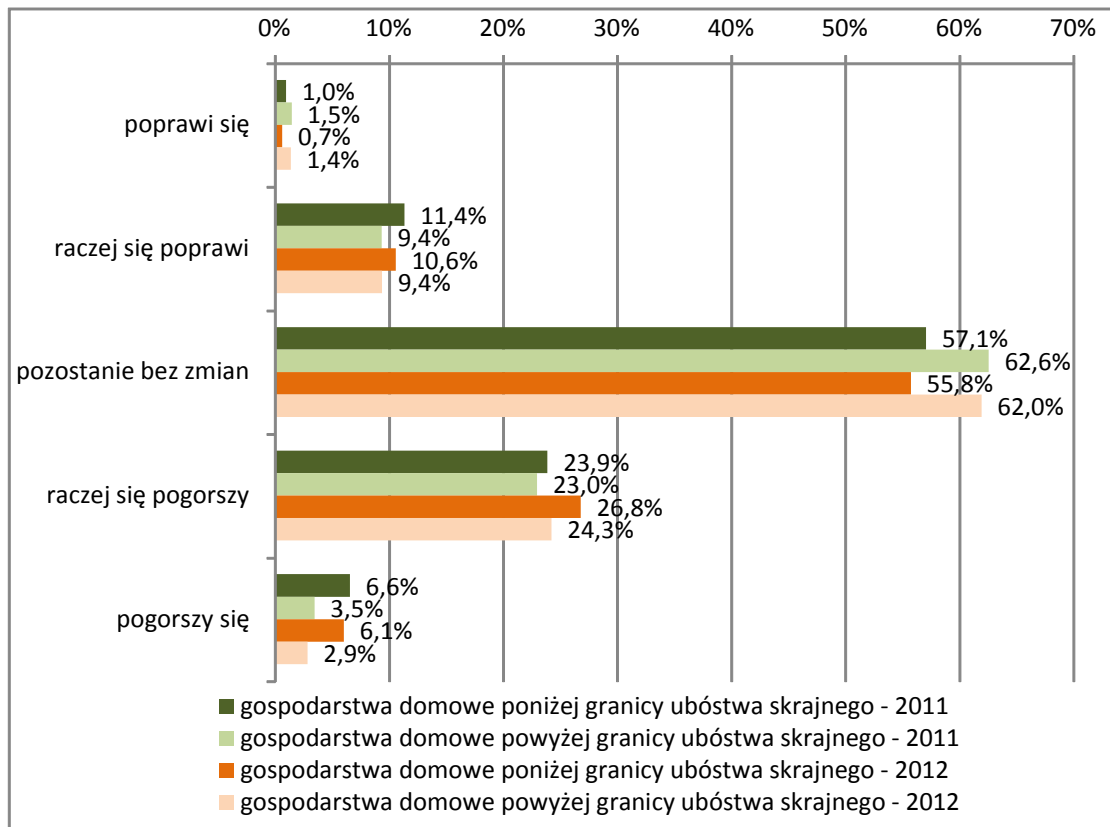
⁵ Podobną prawidłowość można byłoby zapewne odnieść do innych województw z dużymi ośrodkami miejskimi, jednak ze względu na mniejszą liczebność próby niż w woj. mazowieckim, w oparciu o wyniki badania budżetów nie można precyzyjnie oszacować skali tych różnic.

Wartości wskaźników dla województwa mazowieckiego po wyłączeniu miasta stołecznego zbliżone były do średnich dla Polski.

Samoocena perspektyw zmiany sytuacji materialnej

W 2012 r., podobnie jak w roku poprzednim, większość (ok. 62%) gospodarstw domowych nie przewidywała zmiany swojej sytuacji materialnej w ciągu kolejnych 12 miesięcy (w 2011 r. było to ok. 63% gospodarstw). Rzadziej takiego zdania były gospodarstwa skrajnie ubogie (ok. 56%), niż gospodarstwa lokujące się powyżej tej granicy (62%). Pogorszenia swojej sytuacji materialnej spodziewało się w 2012 r. ok. 28% gospodarstw domowych, a więc nieco więcej niż przed rokiem (ok. 26%). Zmian na gorsze częściej spodziewano się wśród gospodarstw skrajnie ubogich (33%). Na poprawę swojej sytuacji materialnej w ciągu kolejnych 12 miesięcy liczyło ok. 11% gospodarstw domowych – w podobnym stopniu spodziewały się tego rodziny skrajnie ubogie jak i pozostała grupa gospodarstw domowych.

Wykres 7. Prognozy dotyczące przyszłości, wg opinii gospodarstw domowych.

** Na podstawie odpowiedzi na pytanie: Jak Pan/Pani sądzi, czy w ciągu najbliższych 12 miesięcy sytuacja materialna Pana/Pani gospodarstwa domowego: poprawi się, raczej poprawi się, pozostanie bez zmian, raczej pogorszy się, pogorszy się?*

Podsumowanie

- W 2012 r. nie zaobserwowano istotnych zmian w ocenach zasięgu ubóstwa ekonomicznego, szacowanych w oparciu o różne granice ubóstwa. W gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej minimum egzystencji (przyjmowanego za granicę ubóstwa skrajnego) żyło w 2012 r. 6,7 % osób (tak jak w 2011 r.).
- Pomimo tego, że w 2012 r. ogólne wskaźniki zagrożenia ubóstwem ekonomicznym były na zbliżonym poziomie, jak w roku poprzednim, to odnotowano jednak pewne zmiany w przypadku niektórych grup ludności. Wzrósł odsetek ubogich wśród gospodarstw z co najmniej 4 dziećmi, wśród rodzin niepełnych oraz w gospodarstwach domowych z dziećmi niepełnosprawnymi. Zaobserwowano także spadek zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach rolników, choć trzeba pamiętać o dużych wahaniami dochodów rolników w poszczególnych latach.
- Podobnie jak w latach poprzednich ubóstwem zagrożone były przede wszystkim gospodarstwa domowe z osobami bezrobotnymi (szczególnie wtedy, gdy osoba odniesienia miała niski poziom wykształcenia) oraz rodziny wielodzietne. W trudnej sytuacji znajdowały się rodziny z osobami niepełnosprawnymi. Dotyczy to także gospodarstw utrzymujących się z rent.
- Czynnikiem silnie różnicującym zagrożenie ubóstwem jest poziom wykształcenia. Jeśli osoba odniesienia w gospodarstwie domowym ma wyższe wykształcenie to osoby w tym gospodarstwie w praktyce nie są zagrożone ubóstwem skrajnym, natomiast w gospodarstwach domowych o niskim poziomie wykształcenia (co najwyżej gimnazjalne) co 6 osoba jest zagrożona ubóstwem skrajnym.
- Grupą silnie zagrożoną ubóstwem pozostają dzieci i młodzież.
- W wymiarze terytorialnym zasięg ubóstwa był największy w regionie północnym oraz wschodnim, a w szczególności w województwach warmińsko-mazurskim, podlaskim i świętokrzyskim.
- Podobnie jak w latach poprzednich ubóstwem najczęściej dotknięci są mieszkańcy wsi a najrzadziej mieszkańcy największych miast.

Aneks 1.

Uwagi metodologiczne

Wybrane sposoby pomiaru ubóstwa

Mówiąc najbardziej ogólnie, ubóstwo można pojmować w sposób absolutny lub względny (relatywny).

W **podejściu absolutnym** ubogie są te gospodarstwa domowe, te osoby, które nie mają możliwości zaspokojenia potrzeb uznanych w danych warunkach za podstawowe. W **podejściu względnym** ubóstwo rozważane jest jako forma nierówności, nadmiernego dystansu między poziomem życia poszczególnych grup ludności: ubogie są te osoby, te rodziny, których poziom życia jest znacznie niższy niż pozostałych członków danego społeczeństwa.

Konsekwencje dokonanego wyboru między pojmowaniem ubóstwa w sposób absolutny lub względny są bardzo ważne. W podejściu absolutnym zmiany norm dotyczących zaspokojenia potrzeb podstawowych następują raczej powoli i nawet niewielki ogólny wzrost dochodów w perspektywie krótkoterminowej może wpłynąć na ograniczenie zasięgu ubóstwa. Poprzez znaczący wzrost ekonomiczny można doprowadzić do istotnego ograniczenia ubóstwa. W podejściu względnym natomiast ubóstwo nie może zostać w praktyce całkowicie wyeliminowane. Kiedy ma miejsce ogólny wzrost poziomu dochodów, odsetek ubogich może pozostać taki sam. Zmieni się on jedynie na skutek zmian rozkładu dochodów: spadek udziału ubogich następuje w wyniku zmniejszenia nierównomierności rozdziału dochodów.

Zastosowane rozwiązania metodologiczne

W analizach ubóstwa obiektywnego za syntetyczną miarę dobrobytu ekonomicznego gospodarstwa domowego przyjęto **poziom wydatków**. Gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostaje uznane za ubogie (zagrożone ubóstwem), jeżeli poziom jego wydatków (łącznie z wartością artykułów otrzymanych nieodpłatnie oraz pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego, działki bądź z prowadzonej działalności na własny rachunek) jest niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa.

Aby wyeliminować wpływ, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w

gospodarstwach domowych, jak i przy ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz skrajnego) zastosowano tzw. **oryginalną skalę ekwiwalentności**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej; 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku; 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to, że granica ubóstwa skrajnego i relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwojga dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego (por. tabl. 1).

Tabl.1. GRANICE UBÓSTWA DLA WYBRANYCH TYPÓW GOSPODARSTW W LATACH 2010-2012

Granice ubóstwa	Gospodarstwa 1- osobowe			Gospodarstwa 4 - osobowe (2 osoby dorosłe + 2 dzieci do lat 14)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	w zł					
Skrajnego (minimum egzystencji)	466	495	519	1257	1336	1401
Relatywnego	665	690	691	1795	1863	1866
Ustawowego	477	477	542	1404	1404	1824

W przypadku granicy ustawowej nie stosuje się skali ekwiwalentności. Przy obliczaniu granic ubóstwa obowiązują dwie wielkości progowe: dla osoby samotnie gospodarującej (gospodarstwo jednoosobowe) oraz dla osoby w rodzinie (bez względu na wiek osób). Od października 2006 r. do października 2011 r. dla osoby samotnie gospodarującej była to kwota 477 złotych, zaś dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym – 351 złotych. Od 1 października 2012 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest to kwota 542 złotych, zaś dla osoby w gospodarstwie wieloosobowym – 456 złotych. Opisane zasady sprawiają, że w 2011 r. i przez znaczną część 2012 r. wartości granic ubóstwa skrajnego dla niektórych gospodarstw domowych (w zależności od ich składu osobowego) przewyższały wartość granicy ubóstwa ustawowego.

Przy obliczaniu zasięgu ubóstwa obiektywnego GUS uwzględnia **następujące granice ubóstwa:**

- 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych, jako **relatywną** granicę ubóstwa,

- kwotę, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej jako tzw. **ustawową** granicę ubóstwa,

- poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS), jako **granicę ubóstwa skrajnego**; minimum egzystencji uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia. Za punkt wyjścia do ustalania granic ubóstwa skrajnego bierze się poziom minimum obliczony dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego a następnie mnoży się tę wartość przez liczbę „osób ekwiwalentnych”. Przyjęcie tej reguły powoduje, że wartość granic ubóstwa skrajnego różni się (z wyjątkiem jednoosobowego gospodarstwa pracowniczego) od poziomu minimum egzystencji oszacowanego przez IPiSS dla konkretnego typu gospodarstwa (na przykład 4-osobowego gospodarstwa pracowniczego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwojga dzieci).

Do oceny zasięgu ubóstwa wykorzystuje się prosty miernik zwany **stopą ubóstwa** lub wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem. Oblicza się go jako iloraz liczby jednostek (gospodarstw domowych lub osób) ubogich do liczby jednostek w całej populacji. Podawany w procentach mówi on, jaki jest odsetek ubogich w danej populacji.

Aneks 2. (Tablice)

TABL. 1. WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM WEDŁUG WYBRANYCH CECH SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH W LATACH 2011-2012.

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej					
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)		relatywnej granicy ubóstwa		ustawowej granicy ubóstwa	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
OGÓLEM	6,7	6,7	16,7	16,0	6,5	7,0
Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych						
Pracowników	5,7	6,0	15,3	14,9	5,8	6,7
Rolników	13,1	10,9	28,7	25,7	13,4	12,0
Pracujących na własny rachunek	3,4	2,5	9,9	7,7	3,4	2,5
Emerytów	4,6	4,3	12,6	12,0	3,7	3,7
Rencistów	13,0	12,1	26,4	25,8	10,7	10,7
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	21,9	22,5	41,0	41,4	23,2	24,9
Typy gospodarstw domowych						
1 osobowe	2,4	2,4	6,3	6,5	2,1	2,1
Małżeństwa:						
bez dzieci na utrzymaniu	1,7	1,8	5,5	5,3	0,8	1,0
z 1 dzieckiem	2,3	2,5	6,7	7,6	1,6	2,1
z 2 dziećmi	4,8	4,0	13,8	11,9	4,7	4,7
z 3 dziećmi	10,4	9,7	25,8	24,7	12,2	13,3
z 4 dziećmi i więcej na utrzymaniu	24,0	26,6	47,2	47,2	29,6	32,8
matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	7,2	8,7	19,2	20,1	6,9	9,8

**TABL. 2. WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
Z OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI PRAWNIE W LATACH 2011-2012.**

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej					
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)		relatywnej granicy ubóstwa		ustawowej granicy ubóstwa	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
OGÓLEM	6,7	6,7	16,7	16,0	6,5	7,0
Gospodarstwa domowe z co najmniej 1 osobą niepełnosprawną	9,2	9,6	22,4	21,8	8,7	9,6
w tym:						
z niepełnosprawną osobą odniesienia	9,2	10,2	21,9	22,2	8,2	9,0
przynajmniej z 1 dzieckiem do lat 16 posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności	9,7	12,0	26,7	27,9	12,3	17,1
Gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych	6,0	5,8	15,0	14,3	5,9	6,3

**TABL. 3. WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM EKONOMICZNYM W LATACH 2011-2012
WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA.**

Wyszczególnienie	% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej					
	granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)		relatywnej granicy ubóstwa		ustawowej granicy ubóstwa	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
OGÓLEM	6,7	6,7	16,7	16,0	6,5	7,0
Miasta razem	4,2	4,3	11,5	11,1	4,1	4,7
o liczbie mieszkańców:						
500 tys. i więcej	1,1	1,1	3,4	3,4	0,9	1,1
200 - 500	3,2	3,0	9,7	9,2	3,2	2,8
100 - 200	3,8	4,5	11,8	10,9	4,3	4,4
20 - 100	4,4	5,3	13,0	13,8	4,6	5,9
poniżej 20 tys.	7,4	6,7	17,5	15,7	6,7	7,5
Wieś	10,9	10,4	25,0	23,9	10,4	10,9

Opracowanie:

Zespół⁶ pod kierunkiem Anny Bieńkuńskiej.
Tel. (0-22) 608-35-21, e-mail: A.Bienkunska@stat.gov.pl

⁶ *Opracowanie merytoryczne:* Anna Bieńkuńska, Andrzej Nowicki, Karol Sobestjański – Departament Badań Społecznych i Warunków Życia

Obliczenia: Hanna Wiśniewska – Centrum Informatyki Statystycznej

Wykresy: Joanna Drop – Urząd Statystyczny w Łodzi